



ADANA DIŞ TİCARETİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ

2014

Hazırlayan: Berna ÖVÜL
Dış Ekon. İliŐ. ve Org. Memuru

Dış Ekonomik İliŐkiler ve Organizasyonlar MÜDÜRLÜĐÜ

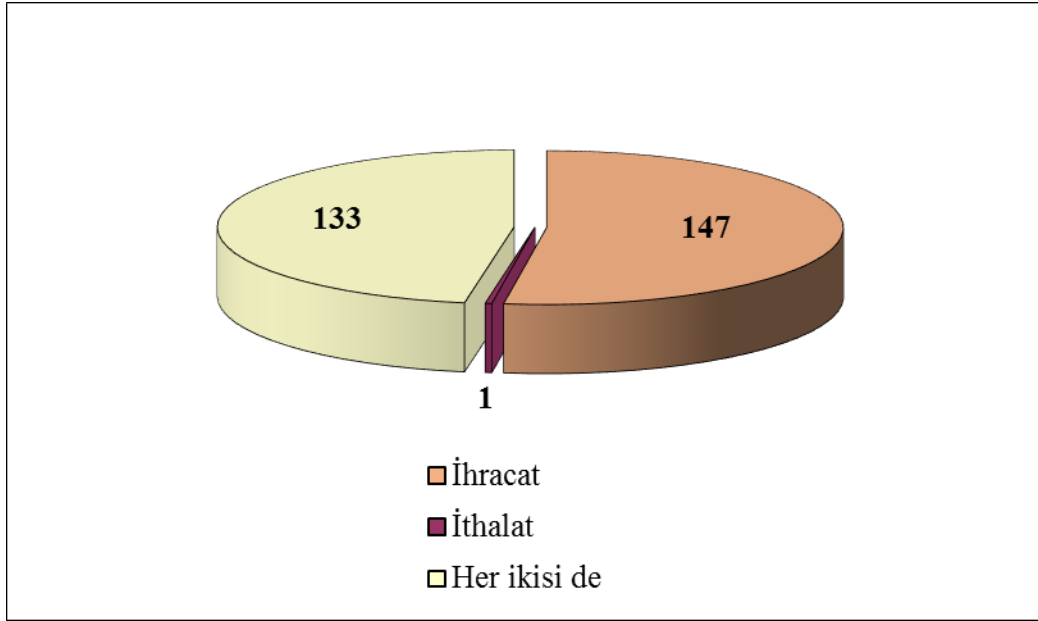
ADANA DIŞ TİCARETİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ

Odamızca, dış ticaret yapan firmalarımızın ihracat kapasitelerini, mevcut ve hedef pazarlarını, ihracat yaparken karşılaştıkları temel sorunları tespit etmek, bu sorunların çözümüne yönelik önerilerini almak ve ihracat kapasitelerini artırabilmek adına bir anket çalışması yapılmıştır. Yüz yüze görüşme tekniği ile yapılan anket çalışmasında, firmalara toplam 20 adet soru sorulmuştur. Bu sorulardan bir kısmı, firmanın ve İlimizin dış ticaret bilgilerine ulaşmak, bir kısmı ilgili kurum ve kuruluşlarca sorulan bazı bilgilere cevap verebilmek adına veri tabanı oluşturmak, bir kısmı da ihracatçı firmaların Odamızdan beklentilerini öğrenerek bu beklentilere cevap verebilmek üzere çalışmalar yapabilmek için sorulmuştur.

Bu amaçla, Odamız ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) veri tabanlarından tespit edilen örnekler çerçevesinde son iki yıl içinde aktif olarak dış ticaret yapan 400 firma üzerinde anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu firmalar içerisinde; kapanan, adresinde bulunmayan ya da anket çalışmasına katılmak istemeyen 119 firmadan geri dönüş alınmamıştır.

Ulaşılan 281 firmadan, 147'sinin ihracat, 133'ünün hem ihracat hem ithalat, 1'inin ise sadece ithalat yaptığı tespit edilmiştir.

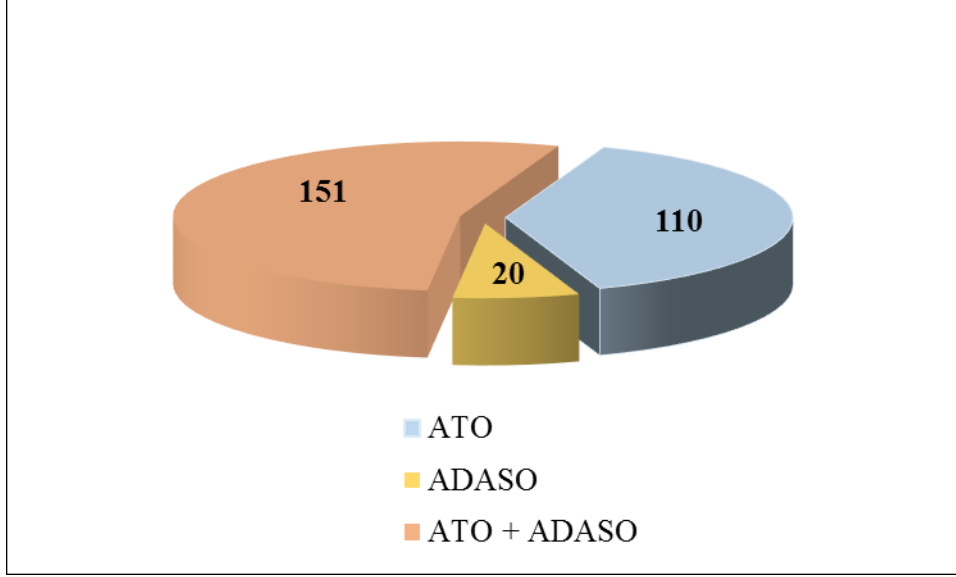
Grafik 1: Ankete Katılan Firma Sayısı



FİRMALARIN KAYITLI OLDUKLARI ODA/BORSA BİLGİLERİ:

Anket çalışması uygulanan 281 firmadan, 110 tanesinin sadece Adana Ticaret Odası'na (ATO), 20 tanesinin ise sadece Adana Sanayi Odası'na (ADASO) kayıtlı olduğu; 151 tanesinin ise hem ATO hem de ADASO üyesi olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, ankete katılan 24 firmanın aynı zamanda Adana Ticaret Borsası'nda (ATB) da kaydının bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır.

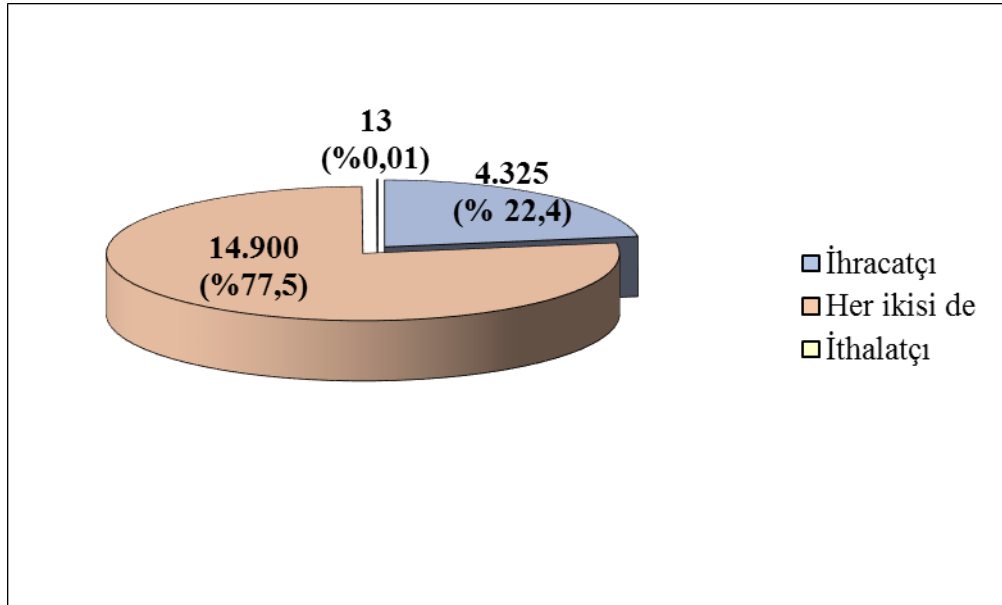
Grafik 2: Kayıtlı Olunan Oda/Borsa



FİRMALARIN ÇALIŞAN SAYILARI İLE İLGİLİ BİLGİLER:

Anket çalışmasına katılan 281 firmada, toplam 19.238 kişinin istihdam edildiği, bunlardan 4.325 tanesinin sadece ihracat yapan firmalarda, 13 tanesinin ithalatçı firmada ve 14.924 tanesinin ise hem ihracat hem de ithalat yapan firmalarda istihdam edildikleri görülmüştür.

Grafik 3: Çalışan Sayıları

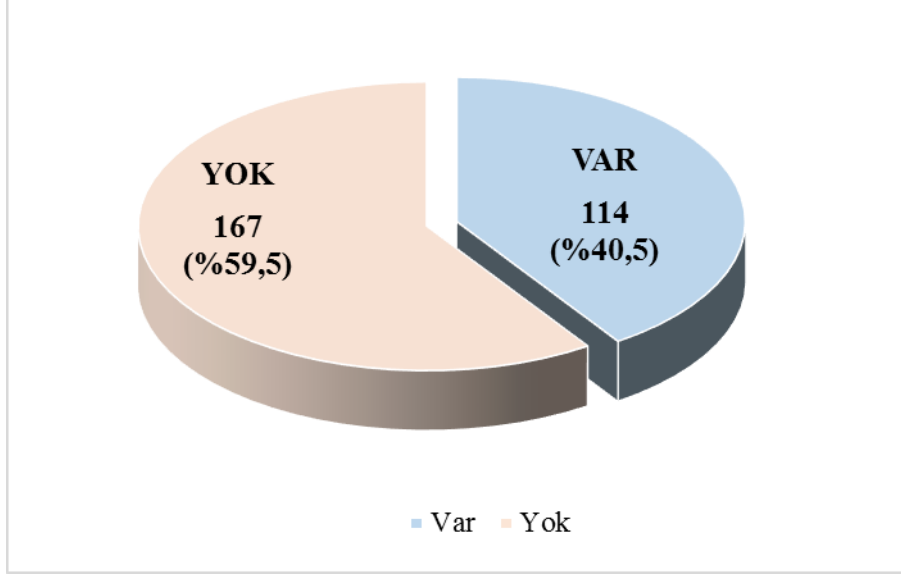


FİRMALARIN DIŞ TİCARETE YÖNELİK YAPILANMALARI, PLANLAMALARI, BEKLENTİLERİ VE SORUNLARI:

a) Yapılanma:

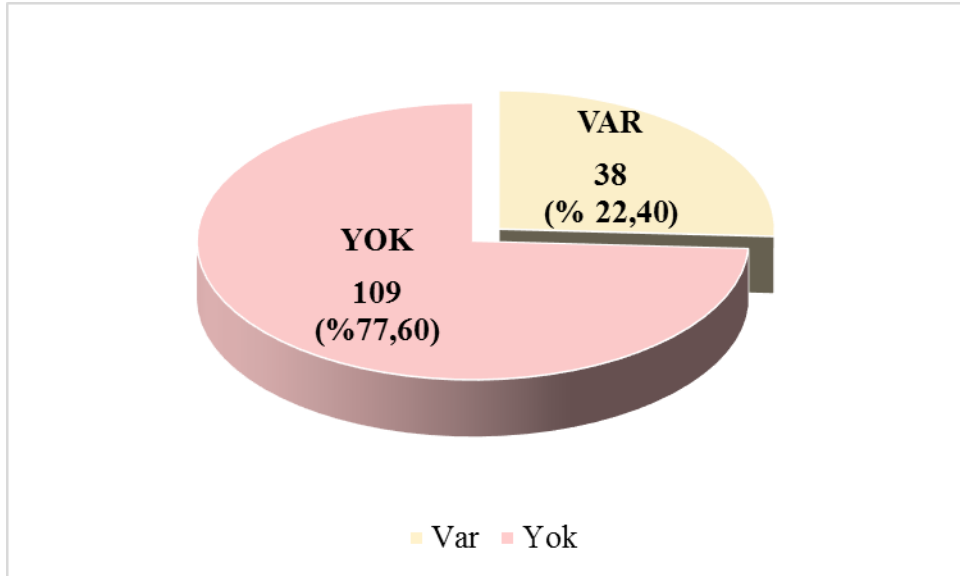
281 firmanın 114 tanesinde müstakil bir dış ticaret biriminin mevcut bulunduğu, 167 firmada ise müstakil bir dış ticaret biriminin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Grafik 4-a: Firmaların Dış Ticaret Birimleri

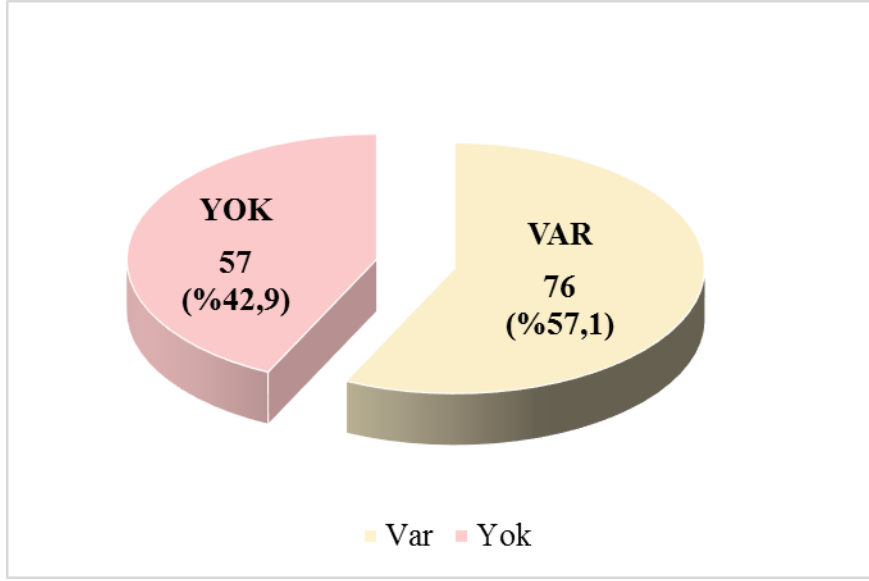


Detayda bakıldığında, 147 ihracatçı firmanın 38'inde, hem ithalat hem ihracat yapan 133 firmanın ise 76'sında dış ticaret birimi bulunduğu; sadece ihracat yapan 109 firmadan ve hem ihracat hem ithalat yapan 57 firmada ise dış ticaret biriminin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Grafik 4-b: İhracat Yapan Firmaların Dış Ticaret Birimleri



Grafik 4-c: Hem İhracat Hem İthalat Yapanların Dış Ticaret Birimleri

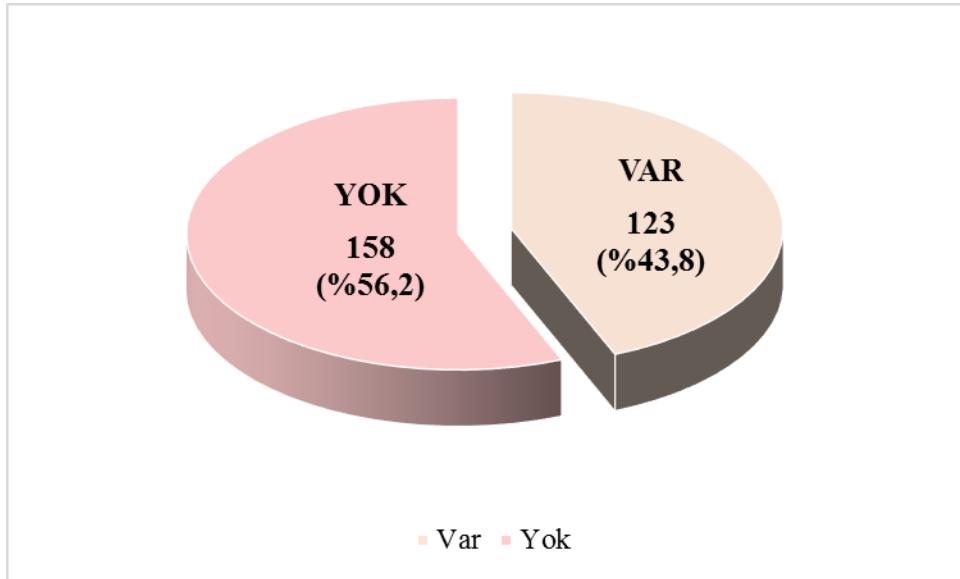


281 firmadan, 270 tanesinde, en az bir (1) dış ticaret sorumlusu bulunduğu, 4 tanesinin Gümrük Müşaviri aracılığı ile dış ticaret yaptığı, 7 firmada ise dış ticaretten sorumlu olmak üzere belirlenmiş bir kişinin bulunmadığı görülmüştür.

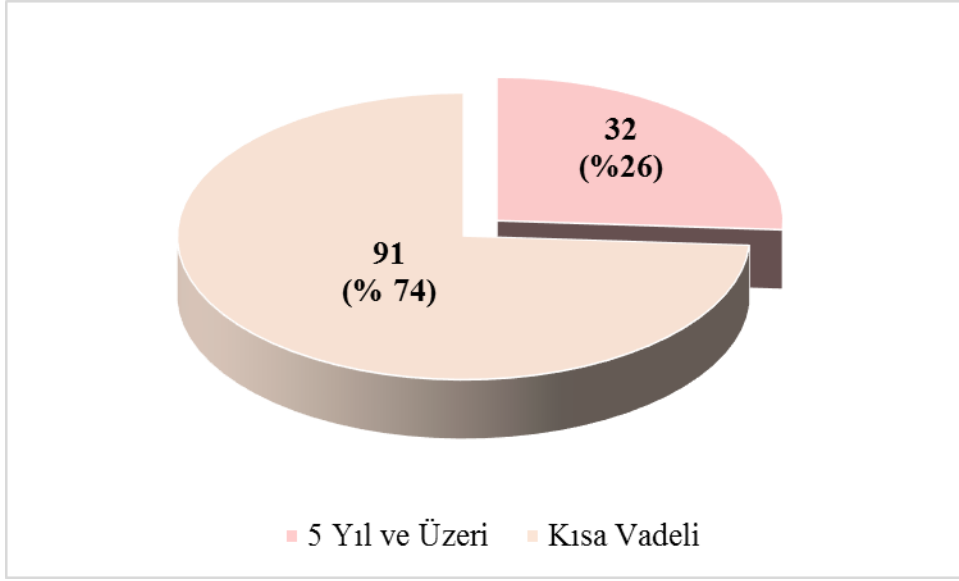
b) Planlama:

Ankete cevap veren 281 firmadan, 123 tanesinin geleceğe yönelik ihracat planlarının bulunduğu, bunların içerisinde 32 tanesinin 5 yıl veya daha üzeri uzun vadeli planlama yaptığı, 91 adedinin ise planlarının kısa vadeli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 158 firmanın ise, ihracatlarına yönelik planlamasının olmadığı tespit edilmiştir.

Grafik 5-a: Firmaların İhracat Planlamaları



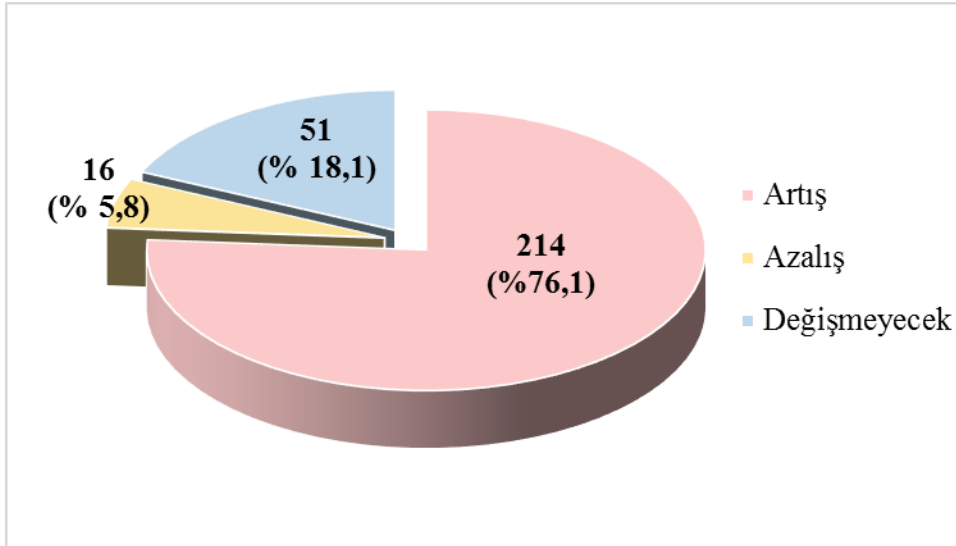
Grafik 5-b: Firmaların İhracat Planlarının Süreleri



c) Beklentiler:

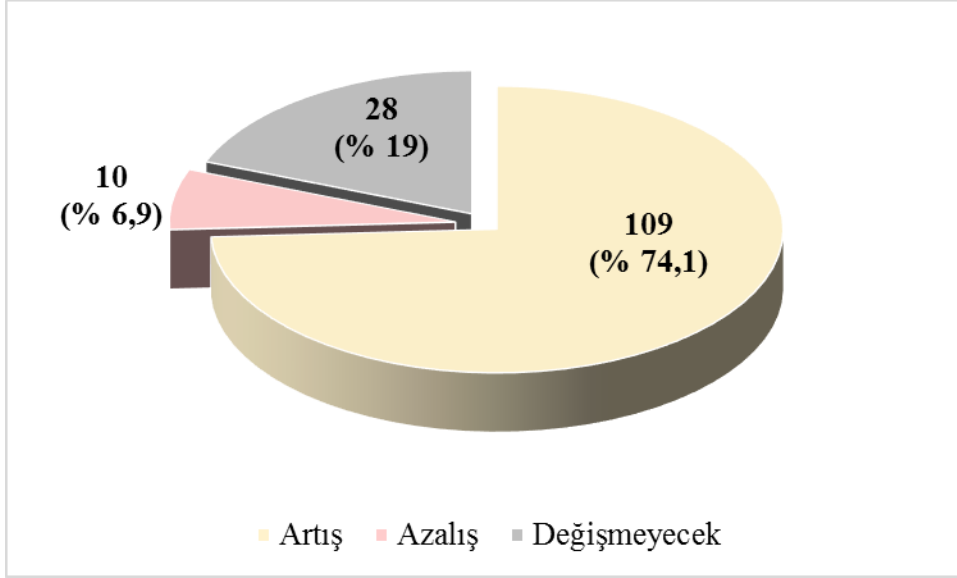
Anket katılımcısı firmaların, ileriye dönük dış ticaret hacimleri ile ilgili beklentileri değerlendirildiğinde, 281 firmanın 214'ü artış; 16'sı ise azalış beklentisi içerisinde olup; 51 firma bu yönde bir değişim beklemediklerini ifade etmişlerdir.

Grafik 6: Firmaların Dış Ticaret Hacimlerine Yönelik Beklentileri



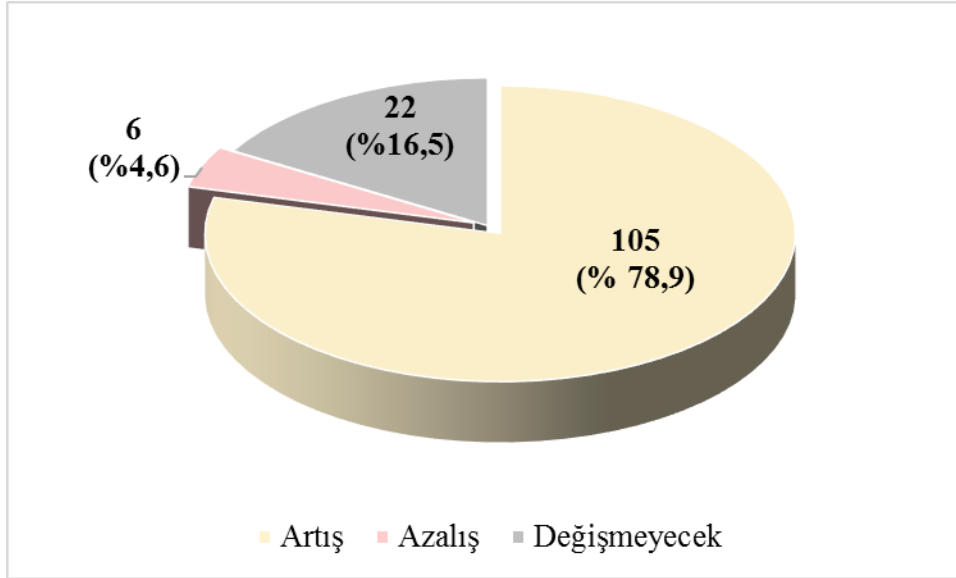
Beklentiler detaylı incelendiğinde, 147 ihracatçı firmanın 109'u artış, 10'u azalış beklerken 28'i değişiklik beklememektedir.

Grafik 7: İhracatçı Firmaların Dış Ticaret Hacimlerine Yönelik Beklentileri



Hem ihracat hem ithalat yapan 133 firmanın 105'i artış, 6'sı azalış beklerken; 22'si herhangi bir değişiklik beklentisi içerisinde olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Grafik 8: Hem İthalat Hem İhracat Yapan Firmaların Dış Ticaret Hacimlerine Yönelik Beklentileri



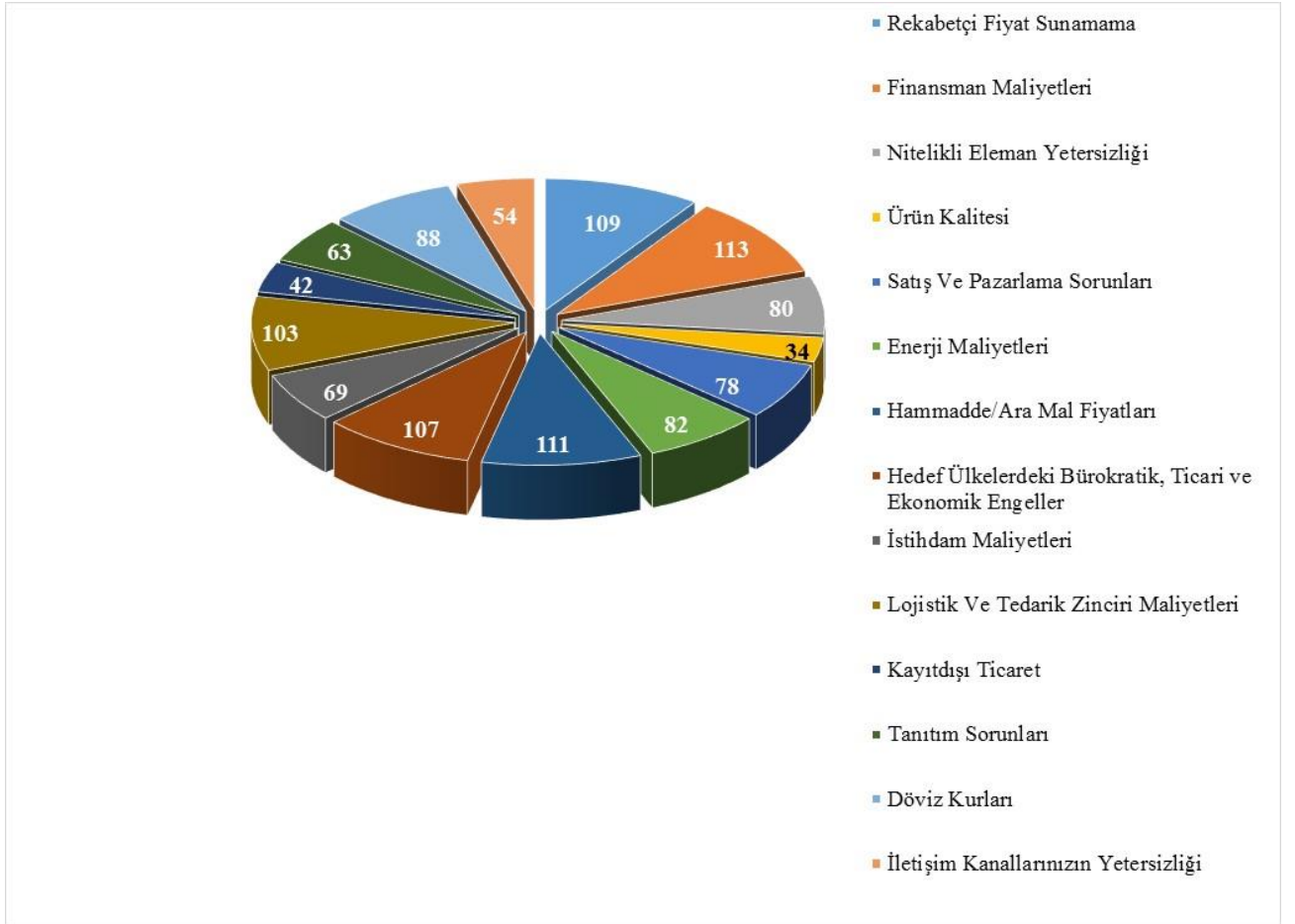
Sadece ithalat yaptığını bildiren bir firma ise, dış ticaret hacmi ile ilgili herhangi bir değişiklik beklentisi içerisinde olmadığını ifade etmiştir.

d) Sorunlar:

Dış Ticaret yapan 281 firmanın sorunları değerlendirildiğinde; finansman maliyetleri (113) birinci, hammadde/ara mal fiyatları (111) ikinci, rekabetçi fiyat sunamama (109) üçüncü sorun olarak sıralanmıştır. İşletmelerin yaşadığı diğer sorunlar sırasıyla; Hedef Ülkelerdeki Bürokratik, Ticari ve Ekonomik Engeller (107), Lojistik ve Tedarik Zinciri Maliyetleri (103), Döviz Kurları (88), Enerji Maliyetleri (82), Nitelikli Eleman Yetersizliği (80), Satış ve Pazarlama Sorunları (78), İstihdam Maliyetleri (69), Tanıtım Sorunları (63), İletişim Kanallarının Yetersizliği (54), Kayıtdışı Ticaret (42), Ürün Kalitesi (34) şeklinde sıralanmıştır.

Bunların dışında firmalar, pazar bulma ve firmalara ulaşma konularında sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Grafik 9: Firmaların Dış Ticaret Altyapısı ile İlgili Sorunlar



DIŞ TİCARETTEKİ MEVCUT VE HEDEF PAZARLAR:

a) İhracattaki Mevcut ve Hedef Pazarlar: Ankete verilen cevaplar değerlendirildiğinde, Adana'dan ihracat yapan 280 firmanın, dünya üzerinde 90 farklı ülkeye ihracat yaptığı, ülke grupları olarak değerlendirildiğinde ise Arap Ülkeleri, Avrupa Birliği Ülkeleri, Afrika Ülkeleri, Doğu Bloğu Ülkeleri, Kafkaslar, Uzakdoğu Ülkeleri, Türki Cumhuriyetleri, Ortadoğu Ülkeleri, Rus Ülkeler, Güney Afrika Ülkeleri, Amerika, Batı ve Orta Avrupa olmak üzere 13 farklı ülke grubuna İlimizden ihracat yapıldığı görülmüştür.

İlimizden ihracat yapan anket katılımcısı firmaların, önümüzdeki dönemlerde ihracat yapmayı hedefledikleri ülkeler değerlendirildiğinde ise sırasıyla; Avrupa Birliği Ülkeleri, Rusya, Irak, Ortadoğu Ülkeleri, ABD, Almanya, İran ve Fas gelmektedir.

b) İthalattaki Mevcut ve Hedef Pazarlar: Ankete verilen cevaplar değerlendirildiğinde, ithalat yapan 134 firmanın dünya üzerinde 59 farklı ülkeden ithalat yaptığı, ülke grupları olarak değerlendirildiğinde ise; Uzakdoğu Ülkeleri, Ortadoğu Ülkeleri, Avrupa Birliği Ülkeleri ve Karadeniz Havzasındaki Ülkeler olmak üzere 4 ana bölgeden ithalat yapıldığı görülmüştür.

İlimizden ithalat yapan anket katılımcısı firmaların, önümüzdeki dönemlerde ithalat yapmayı hedefledikleri ülkeler değerlendirildiğinde ise sırasıyla; Çin, Hindistan, ABD, Fransa, Kore, Malezya, Almanya, Bulgaristan ve İtalya gelmektedir.

DIŞ TİCARET MEVZUATI İLE İLGİLİ YAŞANAN SORUNLAR:

Anket katılımcısı firmalara dış ticarete Türkiye Mevzuatları açısından karşılaştıkları sorunlar sorulmuş, tespit edilen ana sorunlar aşağıda özetlenmiştir:

a) Kambiyo Mevzuatı: Bankacılık sektöründe yaşanan sıkıntılar (Kambiyo mevzuatlarının yetersiz olması, muhabir banka sıkıntısı, yüksek komisyonlar, para transferinde yaşanan sıkıntılar, ihracat kredisi eksikliği, döviz dalgalanması, akreditif konusunda bilgili eleman yetersizliği, Genel Müdürlüğe bağımlılık)

b) Gümrük Mevzuatı: Adana Organize Sanayi Bölgesi'nde gümrük olmayışı, gümrükteki eleman yetersizliği nedeniyle işlemlerin yavaş ilerlemesi, gümrükte alınan ücretlerin yüksekliği, firmaların mevzuat değişikliklerinden haberdar olmaması, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) vergilerinin yüksek olması, etiketlerin katı ithalatının yasak olması, test laboratuvarlarının yetersizliği, onaylanmış kişi statüsüne sahip firmaların ürünlerinin kırmızı hatta düşmesi ve fazla mesai ödenmesi.

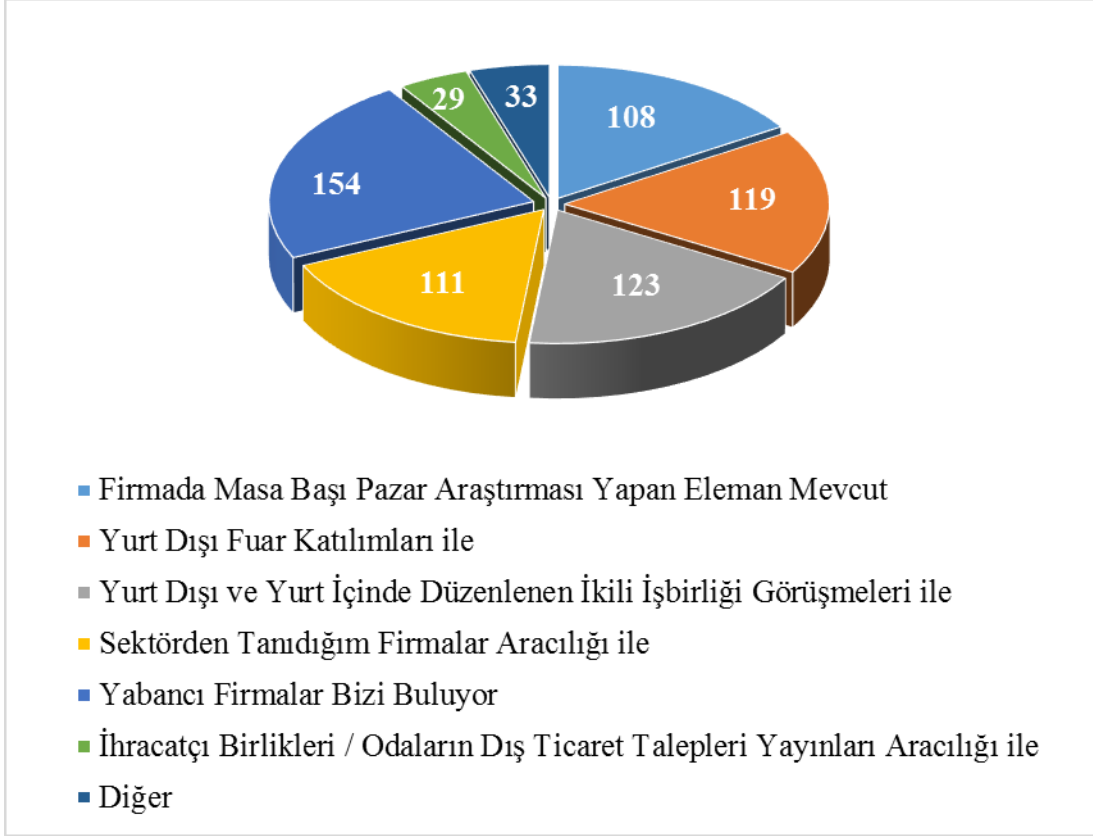
c) İhracat ve İthalata Yönelik Tebliğler/Yönetmelikler: Dahilde işleme rejimi kapsamında firmaların yaşadığı sorunlar, fuar destekleri gibi desteklerin geri ödeme sürelerinin uzun olması, ithalatta peşin ödeme yapılırken, ihracatta KDV'nin iadesinin sıkıntı yaratması, gıda sektöründeki analiz süreleri ve alınan belgelerin fiyatlarının yüksekliği, mevzuatla ilgili genel bilgilere erişememe, personel yetersizliği, dış ticaretteki yoğun bürokrasi, İhracatçı Birliklerindeki onay sürecinin yavaş işlemesi, otomotivde kullanılan tekstil ürünleri için istenilen kayıt belgesinin alınması sırasında yaşanan sıkıntılar.

d) Diğer: Döviz kurlarındaki aşırı dalgalanma, ATA karnesi mevzuatı kapsamında istenilen teminat mektubunun maliyetleri yükseltiyor olması, risk esaslı kontrol sistemi kapsamındaki tebliğ ve yönetmelikler, sektör teşvikinin dahilde işleme kapsamına alınması, Mersin limanı ile yaşanan sıkıntılar (elemanların ağır çalışması, elemanların mevzuatla ilgili yeterli bilgi sahibi olmaması) firmaların ankette belirtmiş olduğu diğer sorunlar olarak kayda alınmıştır.

DIŞ PAZARDA MÜŞTERİYE ULAŞMA YÖNTEMLERİ:

İhracat yapan 280 firmaya müşterilerini nasıl bulduğu sorusu iletilmiş ve sırasıyla, yabancı firmaların kendilerini bulduğu (154), yurt dışı ve yurt içi ikili işbirliği görüşmeleri sonucu (123), yurt dışı fuar katılımları sonucu (119), sektörden tanıdıkları firmalar aracılığı ile (111) ve firmalarında çalışan elemanların yaptıkları pazar araştırmaları sonucu (108) müşteri buldukları cevabı alınmıştır. Bunların dışında firmalar; irtibat büroları, internet, yurtdışı temsilcilikler, kongreler ve acentalar aracılığı ile de müşteri bulduklarını belirtmişlerdir.

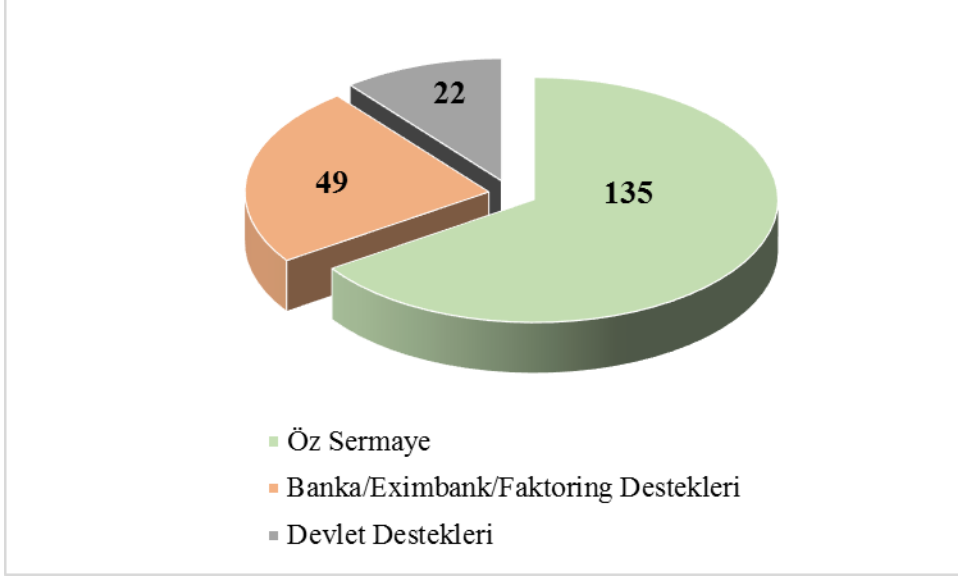
Grafik 10: Firmaların Dış Pazarda Müşteri Bulma Yöntemleri



DIŞ TİCARET FİNANSMANI:

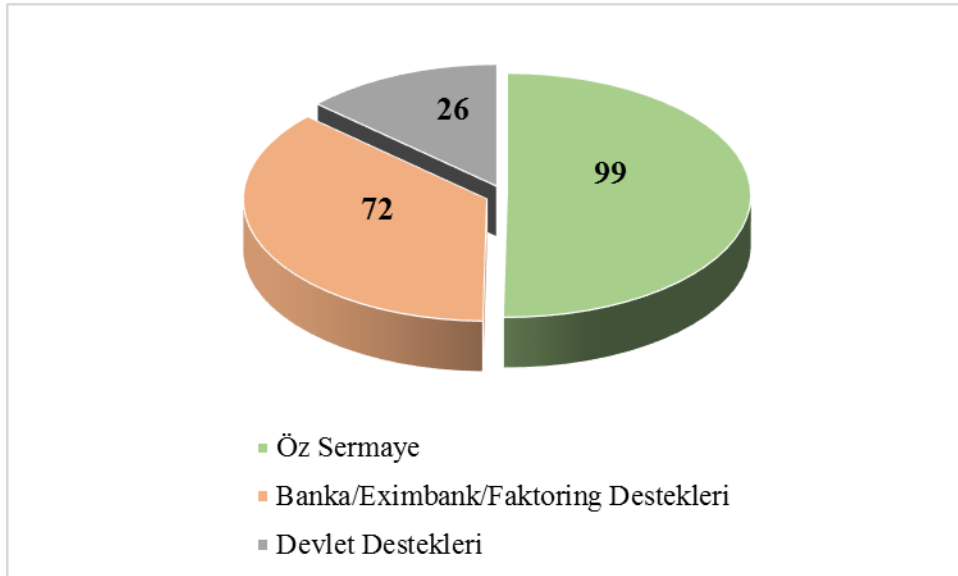
Ankete katılan 281 firmadan, 147 ihracatçının 135'i finansman kaynağı olarak öz sermayelerini, 49'u Banka/Eximbank/Faktoring Desteklerini, 22'si ise devlet desteklerini kullandıklarını ifade etmiştir.

Grafik 11: İhracatçı Firmaların Finansman Kaynağı



Hem ihracat hem ithalat yapan 133 firmanın ise 99'u öz sermayesini, 72'si Banka/Eximbank/Faktoring Desteklerini, 26'sı ise devlet desteklerini finansman kaynağı olarak kullandıklarını belirtmiştir.

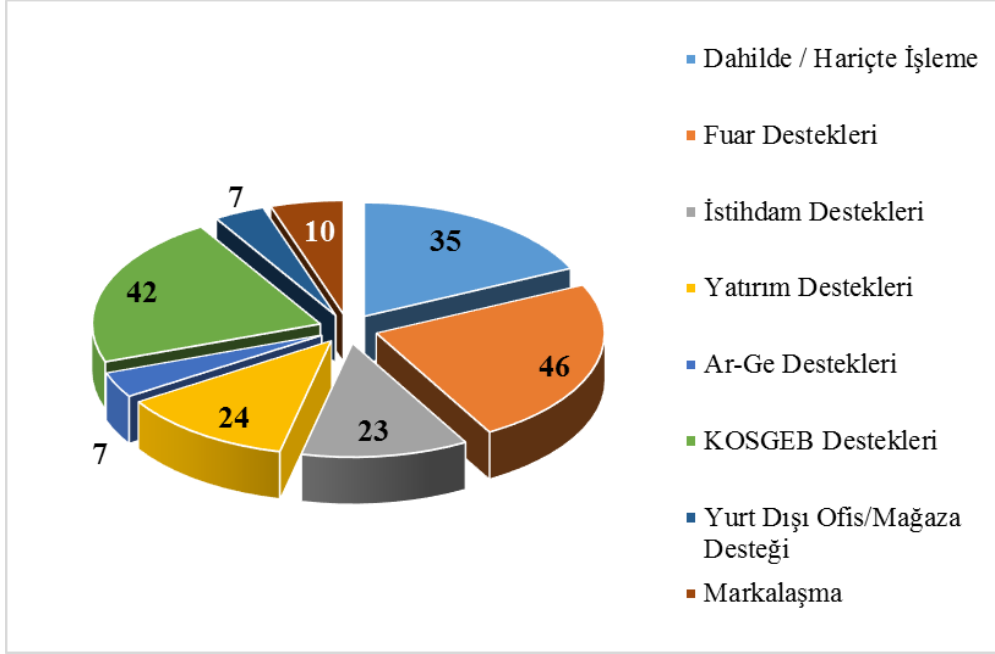
Grafik 12: Hem İhracat Hem İthalat Yapan Firmaların Finansman Kaynağı



İthalat yapan tek firma ise, finansman kaynağının öz sermayesi olduğunu belirtmiştir.

Anketi cevaplayan firmalara, devlet desteklerinin hangilerinden faydalandıkları sorulduğunda, firmalar sırasıyla; fuar desteklerinden (46), KOSGEB desteklerinden (42), dahilde/hariçte işleme (35), yatırım desteklerinden (24), istihdam desteklerinden (23), markalaşma desteklerinden (10), Ar-Ge desteklerinde (7) ve yurt dışı ofis/mağaza desteklerinden (7) faydalandıklarını ifade etmişlerdir.

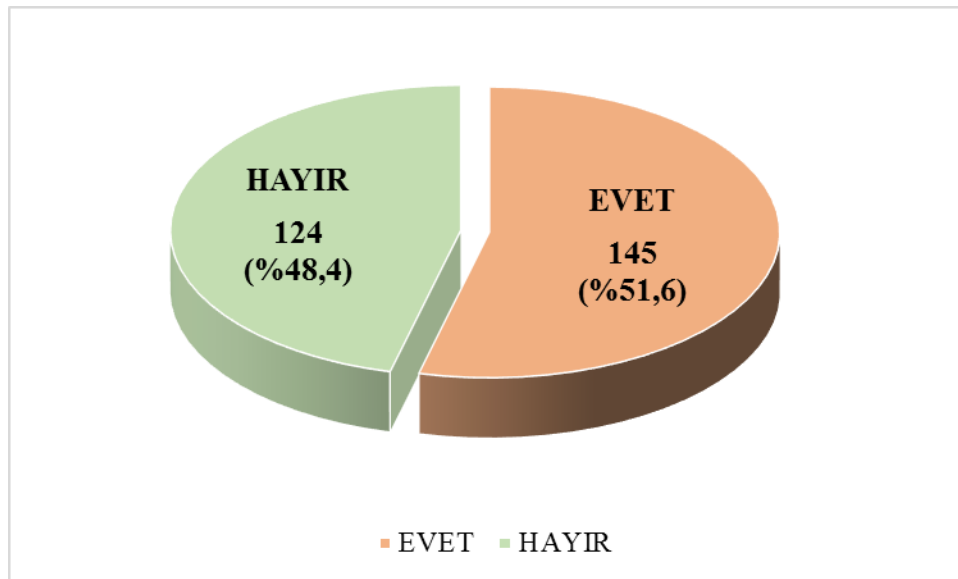
Grafik 13: Firmaların Yararlandıkları Devlet Destekleri



FİRMALARIN AR-GE ÇALIŞMALARI:

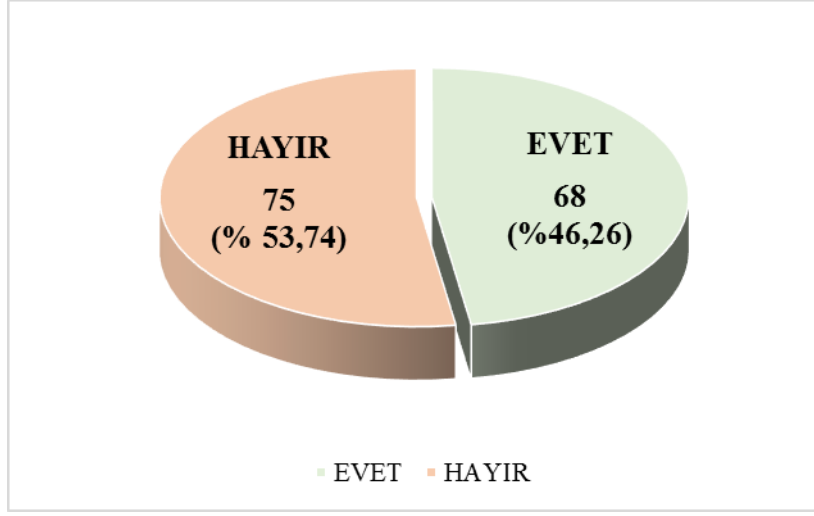
Ankete katılan firmaların 145'i Ar-Ge çalışması olduğunu, 124'ü ise, Ar-Ge yönünde herhangi bir çalışması olmadığını söylemiştir.

Grafik 14: Firmaların Ar-Ge Çalışmaları

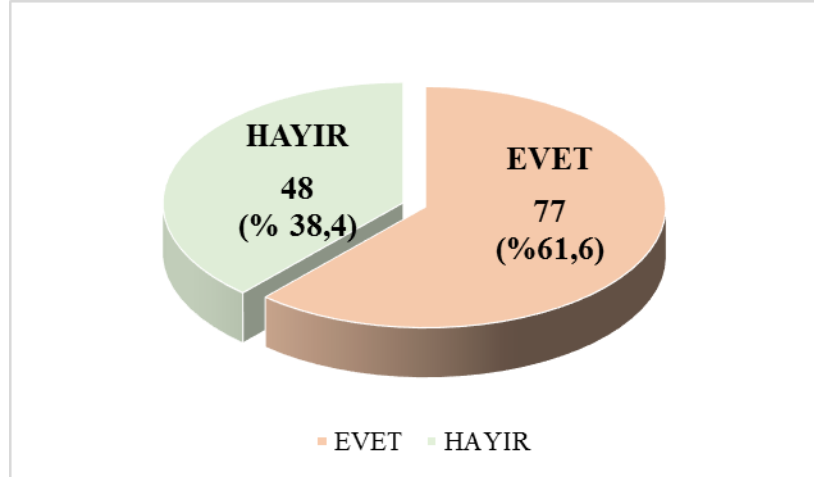


Detaylı bakıldığında; İhracatçı 147 firmanın 68'i, hem ihracat hem ithalat yapan 133 firmanın ise 77'si ürün geliştirme ve çeşitlendirme amacıyla Ar-Ge çalışmaları yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Grafik 15: İhracatçı Firmaların Ar-Ge Çalışmaları



Grafik 16: Hem İhracat Hem İthalat Yapan Firmaların Ar-Ge Çalışmaları

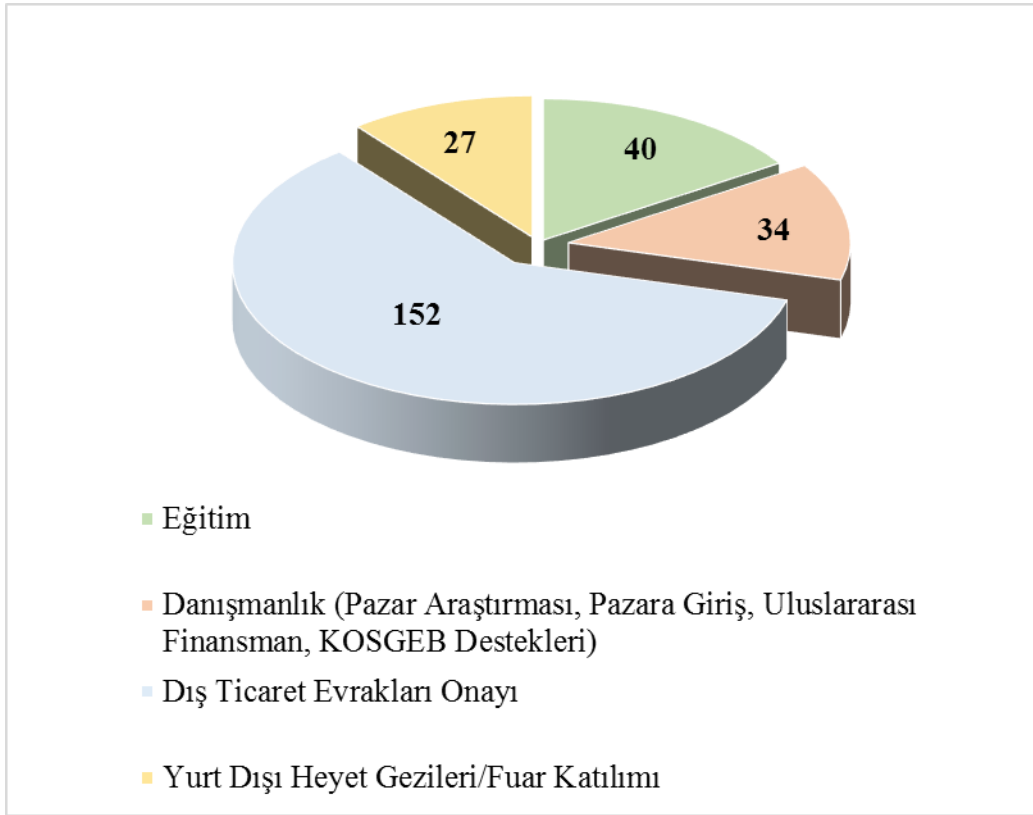


DIŞ TİCARET HİZMETİ ALINAN KURUMLARA İLİŞKİN BİLGİLER:

Anket katılımcısı firmalara, dış ticaret konusunda hizmet aldıkları kurumlardan duydukları memnuniyet düzeyleri sorulmuş olup; sırasıyla Ticaret / Sanayi Odaları ve Borsaları, İhracatçı Birlikleri ve Gümrük İdareleri'nden memnun oldukları bilgisine ulaşılmıştır.

Anket katılımcısı 281 firmaya, Odamızdan hangi dış ticaret hizmetlerini aldıkları sorulduğunda, sırasıyla; dış ticaret evrakları onayı (152), eğitim (40), pazar araştırması, pazara giriş, uluslararası finansman ve KOSGEB destekleri konularında danışmanlık (34) ve yurt dışı heyet gezileri/fuar katılımı (27) konularında hizmet aldıkları tespit edilmiştir.

Grafik 17: Adana Ticaret Odası'ndan Alınan Dış Ticaret Hizmetleri



SONUC

- Bu çalışma, Odamız tarafından bu konuda yapılan ilk çalışma olup; devamlılığı halinde bir önceki yıldaki verilerle karşılaştırma imkanı bulunacak ve Odamızca yapılan çalışmaların hangi noktada olduğunun izlenmesi mümkün olabilecektir. Buradan hareketle, her yıl, üye veri tabanımız içerisinde seçilecek ihracat yapan firmalara bu anketin uygulanması, Odamızın İlimizin ihracatını artırmaya yönelik yaptığı çalışmaların somut çıktılarının takibi açısından önemli görülmektedir.
- Yapılan anket sonucunda, 281 firmanın 147'sinin sadece ihracat, 133'ünün hem ihracat hem ithalat, 1'inin ise sadece ithalat yaptığı tespit edilmiştir.
- Çalışan sayılarına bakıldığında toplam 19.238 kişinin istihdam edildiği; bunların %22'sinin ihracat yapan firmalarda, %77'sinin hem ihracat hem ithalat yapan firmalarda, %0,01'inin ise ithalat yapan firmada çalıştığı görülmüştür.

- Firmaların dış ticaret yapılanmalarına bakıldığında ise, 114 tanesinde müstakil bir dış ticaret biriminin mevcut bulunduğu, 167 firmada ise müstakil bir dış ticaret biriminin bulunmadığı tespit edilmiştir.

281 firmadan, 270 tanesinde, en az bir (1) dış ticaret sorumlusu bulunduğu, 4 tanesinin Gümrük Müşaviri aracılığı ile dış ticaret yaptığı, 7 firmada ise dış ticareten sorumlu olmak üzere belirlenmiş bir kişinin bulunmadığı görülmüştür.

Ankete katılan firmaların dış ticaret planlamaları ele alındığında ise; %95'inin ileriye yönelik planlamalarının olmadığı, olanların ise sadece % 26'sının beş yıl ve üzeri planlama yaptığı, %74'ün kısa dönemli planlamalarının olduğu tespit edilmiştir.

Buradan hareketle; firmaların dış ticaret yapılanmasının kurumsal anlamda yeterli düzeyde olmadığı, planlama anlamında ise dış ticarete gereken önemin yeterince verilmediği anlaşılmıştır.

- Firmaların dış ticaret hacimlerine ilişkin beklentileri ele alındığında, %76'lık bir kesim dış ticaret hacimlerinin artacağını, %5,8'lik kesim azalacağını, %18'lik bir kesim önümüzdeki dönemde dış ticaret hacimlerinin değişmeyeceğini belirtmiştir. Buradan firmaların dış ticarete yönelik olumlu bir beklenti içerisinde olduğunu söylemek mümkündür.
- Ankete katılan firmalar, “finansman maliyetlerinin yüksekliği”ni en büyük sorunları olarak görmektedir. Bu sorunu “hammadde fiyatlarının yüksekliği” izlemektedir. Firmaların büyük çoğunluğu, finansman kaynağı olarak öz sermayelerini kullanmaktadır. Yararlanılan destekler arasında; fuar ve KOSGEB destekleri ilk sıralarda yer alırken; yatırım desteklerinin geri planda kalması, firmaların yatırımlarında devlet desteklerinden yeterince faydalanmadıklarının bir göstergesi olarak öne çıkmıştır.
- Dış Ticaretteki mevcut ve hedef pazarlar ele alındığında, İlimizden 90 farklı ülkeye ihracat yapıldığı görülmüş; ankete katılan firmalar içerisinde Güney Amerika bölgesine ihracat yapan hiçbir firmanın bulunmaması dikkat çekmiştir. Bunun yanında, Ekonomi Bakanlığı'nca açıklanan 2014-2015 yılları hedef ülkeleri ile anket katılımcısı firmaların belirtmiş olduğu hedef ülkeler büyük ölçüde örtüşmektedir. İthalattaki mevcut ve hedef pazarlar ise genellikle Uzakdoğu ve Ortadoğu ülkelerini

kapsamaktadır. Firmalar Uzakdoğu ve Ortadoğu'dan sonra ABD'yi de oldukça önemsemektedir.

- Mevzuatla ilgili, genelde bankacılık sektörüne yönelik sıkıntılar yaşanmaktadır. Bunun dışında firmaların, çok sık değişiklik yaşanan gümrük mevzuatına adapte olamamaları önemli bir sorun olarak gözlemlenmiştir.
- Ankete katılan firmaların müşteriye ulaşma yöntemlerine bakıldığında, küreselleşen ve her türlü iletişim kanalının kullanıldığı günümüzde; firmaların büyük bir çoğunluğu, halen müşterilerin kendilerini bulduğunu ifade etmişlerdir. Müşterilere ulaşmada en çok kullanılan bir diğer yöntem ise; "yurt içi ve yurt dışında yapılan ikili işbirliği görüşmeleri olarak ön plana çıkmıştır. Buradan hareketle firmaların, pazar araştırması konusuna yeterli derecede önem vermediği söylenebilir.
- Anket sonuçlarına göre, firmaların %51'i Ar-Ge çalışması yapmamaktadır. Bu durum, ürün yelpazelerinin sınırlı olmasını ve rekabetçi fiyat sunamamalarını dış ticarete yaşadıkları önemli sorunlar olarak da dile getiren firmaların, Ar-Ge konusuna daha fazla önem vermeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.
- Firmaların dış ticaret hizmeti aldıkları kurumlardan memnuniyet düzeyleri incelendiğinde, Oda/Borsaların ilk sırada yer aldıkları görülmüştür. Adana Ticaret Odası'ndan alınan hizmetler incelendiğinde; dış ticaret evrak onayı ve Odamızca düzenlenen eğitimler öne çıkmaktadır. Ankete katılan firmalar; pazar araştırması, pazara giriş, uluslararası finansman ve KOSGEB destekleri konularında Odamızdan danışmanlık aldıklarını belirterek; özellikle pazar araştırması konusunda Odamızın verdiği danışmanlık hizmetlerinin artırılmasını talep etmişlerdir.